

SOHA NEM KÖNNYŰ VÁLTOZÁSOKAT ELÉRNI

KÉSZÍTETTE: MAJOR KLÁRA – KÁLECZ SIMON ANDRÁS

A Makroökonómia Tanszék mai formájában 1992-ben jött létre Meyer Dietmar irányítása alatt. 2000-ben átadta a stafétabotot Ábel Istvánnak, aki az első tanéve után Washingtonban, az IMF keretei között folytatta szakmai működését, így új tanszékvezető kellett. Pete Péter 2007-ig vezette a tanszéket, amikor az ELTE Társadalomtudományi Karán (zöldmezős) új közgazdasági képzést honosított meg. Utána Szabó Bakos Eszter lett a tanszékvezető, akit 2016-ban Mihályi Péter váltott. És tavaly, 2018-ban, Major Klára került a Makroökonómia Tanszék megtisztelő vezetői pozíciójába.

A tanszék történetét, sikereit és kudarcait a tanszékvezetőkkel folytatott interjúk, beszélgetések révén idézzük fel. Major Klára arról beszélgetett elődeivel, hogy hogyan kezdődött és ért véget tanszékvezetői tevékenységük, milyen kihívásokkal találkoztak, mit tartanak személyes sikerüknek és kudarcuknak. Harminc év hosszú idő, a világ és benne a makroökonómia oktatása is sokat változott – ha pedig Corvinusos kontextusban gondolkodunk, akkor különösen sokat, hiszen 1988 előtt (lényegében véve) nem is létezett ez a diszciplína egyetemünkön.

Múltat felidézni érdekes, és egy bizonyos kor felett élvezetes is: amikor már elég sokat tapasztaltunk ahhoz, hogy a száraz tények élményekké alakulnak át. Hát igen, a nosztalgiáról írok most. De azért a jelen áttekintés kihívásokat tartogat az olvasó felé is: elvetve a szokásos megoldásokat nem kronologikus sorrendben nézzük az eseményeket, hanem az interjúalanyoknak feltett kérdések mentén. A válaszokból kirajzolódnak mérföldkövek, elágazások, eredmények és kudarcok. Pont olyan vegyesen és kaotikusan, ahogyan az elmúlt harminc évet is végig kísérték. De e mellett nem szabad elfelejteni a tanszék stabilitását sem, hiszen a mai napig létezik és tevékenyen kiveszi részét a közgazdászképzésből.

Mottó

„Amikor először jártam Londonban, döbbsen sétáltam a Westminster apátságban. Ott voltak Anglia királyai és miniszterelnökei – sírok és szobrok – sok évszázadra visszamenőleg. Ott voltak a hősök, a zseniális államférfiak, nagy uralkodók, de ott voltak a szükagyúak, a birodalomra rontást hozók, a hóhérolók is. Nem dobták ki a koporsóikat, nem döntötték le a szobraikat, ők együtt voltak Nagy Britannia történelmében. *S a nemzet múltjának ez a vállalása volt az, ami megrendített* [kiemelés tőlem M. K.]. Érteni véltem, hogy abból táplálkozik az angol ember nemzeti azonosságtudata, a nép megújulásra való képessége, hogy *belső sérülések nélkül* élték túl világhatalmuk összeomlását. Köze van ahhoz a liberális demokráciához és egyben néha komikus hagyománytiszteletükhöz is, amit értéknek tartanak a maguk számára. (...) Beszéljünk magyarul! Nem igaz az a beállítás, mintha az elmúlt négy évtizedben a hatalomban kizárólag bűnözők garázdálkodtak volna, akik csakis koncepciók pereket folytattak, ölték és a nép tönkretévesén fáradoztak. (...) De jelen volt e korszakban őszinte lelkesedés, naiv hit, építő jó szándék, tehetetlen próbálkozás ugyanolyan mértékben. Volt fejlődés és felemelkedés is, ugyanúgy, ahogy romlás és tönkremenés. (...) *Közös felelősségünk van a történelemért, és közös*

dolgunk belső ügyeink rendbetétele. (...) Nehogy abban a tűzben pörkölődjünk meg, amire Babits így figyelmeztet:

'Emlékekből gyűjtöttem össze rőzsét,
múltból máglyát jövőm alá,
s tegnap tűzére holnap hőjét,
magamat dobtam égni rá.' „

*Popper Péter: Önmagunk vállalása*¹

Milyen volt az első napod tanszékvezetőként? Vagy az első értekezlet? Az első momentum, amire visszaemlékszel?

MEYER DIETMAR INTERJÚJÁBÓL:

M.D.: Nem tudom... Az első az, hogy megkaptam a levelet, hogy kineveztek, de erre sem emlékszem jóformán. Szerintem ez valahogy úgy volt, hogy előtte már volt a makro csoport, és ez dolgozott a tankönyveken, tehát volt egyfajta kapcsolat az emberek között, és így szervesen ment át az egész.

M.K.: ***A makro tanszék nem jött létre a karral együtt? Később alakult meg?***

M.D.: Igen, '92-ben lett tanszék, előtte Elméleti Közgazdaságtan Tanszék voltunk.

M.K.: ***A régi PG Tanszék, ugye?***

M.D.: A régi PG Tanszék Elméleti Közgazdaságtan Tanszék lett, valamikor '88 körül, és utána '92-ben hozták létre a három tanszéket, tehát a mikrot, makrot és az összehasonlító. De '86-87-től kezdve már a tankönyvön dolgoztunk, akkor ott összeállt a csapat és szerintem az egy szerves átmenet volt. Nem tudom, hogy mi volt az első napokban.

M.K.: ***Nekem a kezdethez lenne még egy kérdésem. Az honnan jött, hogy tankönyveket álltatok neki írni? Mert ugye Koppányi Misiék is nekiálltak mikrot írni, meg mindenki tankönyvet kezdett írni. Nem merült fel az a gondolat, hogy inkább fordítás legyen?***

M.D.: Nem. Az egész úgy kezdődött, hogy Zalai Ernő visszajött Amerikából '84 körül, és látta az ottani közgazdaságtan-oktatást, meg látta a tankönyveket, és összeszedett egy csapatot olyan emberekből, akik nagyrészt szintén egy ideig az USA-ban voltak. Ebben volt például Forgó Feri, Szabó Kati. Először az a döntés született, hogy kell egy új tankönyv. És akkor valóban volt egy vita arról, hogy fordítás, nem fordítás, és valahogy a többség amellet volt, hogy ne legyen fordítás, mert azokat a példákat, amelyek benne vannak a külföldi könyvekben, nem biztos, hogy lehet alkalmazni.

Csak egy példát: a pénzmultiplikátort ismered; ez akkor működik jól, ha a pénz vándorol a bankok között. Annak idején Magyarországon volt három bank. A bankhálózat messze nem olyan volt, mint most. Viszont Amerikában majdnem minden utcasarkon volt egy bankfiók. Tehát ott nagyon jól el lehetett ezeket a példákat sütni. És aztán olyan dolgok, mint az a negatív meredekségű makrokínálási görbe, ami akkor létezik, amikor munkaerő-túlkereslet van. Na, sem akkor, sem most ezt Amerikában nem fogod megtalálni,

¹ Élet és Tudomány, 5. szám, A hétköznapok lélektana, 1989. Újraközölve: Popper Péter: Hogyan öljük meg magunkat? Pszichosztorik és más írások, Relaxa kiadó, 1991. pp. 141-143.

viszont abban az időben ez Magyarországon még egy reális dolog volt. Tehát lehetett ezzel sok mindent csinálni és én azt hiszem, annak idején az nem volt egy rossz döntés, hogy azt mondtuk, hogy na, akkor essünk neki a saját tankönyvnek.

Megvannak még az első könyvek, pont abban a szekrényben. Nagyon büszkék voltunk az első kötetre, és milyen csapnivaló! De hozzátartozik, hogy utána aztán a végén egészen jó könyvet írtunk Solt Katival. Az használható volt. Aztán már jöttek a fordítások. Most már itt is más a világ. Tehát most már van értelme. De gyakorlatilag ez volt a háttere.

ÁBEL ISTVÁN INTERJÚJÁBÓL:

Á.I.: Az első momentum az volt, hogy még mielőtt egyáltalán a dolog ide jutott volna, bementem a dékánhoz, egy olyan kérdéssel, hogy kell változtatni a tananyagon és megközelítésekben és például arra gondoltunk, hogy tesztekre is szükség lesz, tehát hogy dolgozatot írunk, de ki fizeti majd a papírt? Gondolkodás nélkül azt mondta, hogy az egyetem nem [fogja kifizetni], szó nincs róla, az ki van zárva.

M.K.: *Az egyetem nem ad papírt a vizsgához?*

Á.I.: Na most ebből lehetett ugye látni, hogy nem a személyem odaláncolása volt hirtelen a háttérben, hanem inkább a lebeszélés. De volt még hasonló lebeszélő megközelítés, ami nem is lepett meg abban a szituációban, ami az volt, hogy az MNB jelent meg az én személyemben [az egyetemen]. Akkor én MNB-s voltam, Surányi György volt a jegybank elnök, és akkor az akkori felállásban ez [meglepetést okozott].

M.K.: *Te akkor nem MNB-sként kerültél oda, igaz?*

Á.I.: Nem, akkor én ott dolgoztam, ott tanítottam a Vállalatgazdaságtan Tanszéken. Egyetemi tanár voltam és konkrét elgondolás[om volt a makroökonómia oktatására], minden szempontból indokolható volt a dolog és a helyzet utána arra futott ki, hogy a kari tanácsra került a kinevezésem ügye, és a kari tanács nem is szavazott meg, és akkor nem is lettem tanszékvezető. Én vezettem a Makroökonómia Tanszéket, de nem voltam tanszékvezető.

M.K.: *Kinevezett tanszékvezetőként?*

Á.I.: Nem, összevonták a makrot a mikroval és a mikro tanszékvezető megbízott annak a vonalnak a menedzselésével.

M.K.: *Ki volt akkor a mikro tanszékvezető?*

Á.I.: Kertesi Gábor.

M.K.: *Értem, ezek szerint akkor egy évre összevonták a két tanszéket.*

Á.I.: Igen, nagyjából egy évre, amíg én ott voltam.

M.K.: *Nehéz lehetett ilyen közegben tanszéket vezetni.*

Á.I.: Soha nem könnyű semmilyen szituációban változásokat elérni, számomra nem jelentett különleges meglepetést sem, meg nehézséget sem. Inkább pozitív élményem van azzal kapcsolatban, hogy azok az emberek, akikkel ott találkoztam, konstruktívak voltak, el lehetett indulni tényleg lehetetlen szituációból. Ezt jelezte a dékának a segítőkészsége is, és utána ugyebár a kar egyéb tanszékeinek a hozzáállása; ebben óriási érdeme van.

M.K.: *Mármint a nehézségekben.*

Á.I.: Persze. De nem panaszként mondom, hanem ez volt a szituáció, és hogy ilyen szituációban el tudtunk indulni és sikeresen, ez nem az én érdemem, hanem azoké az embereké,

akik ott dolgoztak a tanszéken. Sőt, azt kell mondanom, hogy Dietmar volt a tanszékvezető, ő ott is maradt, sőt a szobájában is ott maradt, úgyhogy én csak vendégként jelentem meg az ő szobájában. De nem mondom, hogy bármiben is részt vett volna, nem kívánt, bár a lehetősége megvolt. De nem volt személyeskedés, én legalábbis nem emlékszem olyanra, hogy személyeskedés vagy bármi lett volna. Mindig jeleztem neki, hogy mikor lesz megbeszélés, akkor ő nem ment be a szobájába, de mondtam, hogy nyugodtan jöjjön be. De nem volt titok semmi, mert nem is voltunk olyan szituációban, hogy bármiféle konfliktust akarjunk vállalni, mi csak egy feladatot akartunk elvégezni és ennek a feladatnak az elvégzéséhez ezek voltak a keretek. És sikerült jól elvégezni.

Nagyon nagy segítség volt számomra Simon András, aki már korábban is ott volt a tanszéken. Neki volt egy könyve, a Bevezetés a makroökonómia... nem tudom, valamilyen makroökonómiai módszertani könyv, ami nagyon jó szemléletben, felépítetten, átgondoltan [tárgyalta az összefüggéseket].

SZABÓ BAKOS ESZTER INTERJÚJÁBÓL:

Sz.E.: Mi valójában az értekezleteket, mint ilyet, töröltük. Most már nagyon-nagyon sajnálom, mert az értekezletekre szükség van, nemcsak azért, hogy megbeszéljük a közös dolgainkat, hanem azért is, hogy mindenki tudjon mindenről, jobban áramoljon az információ, hogy A kolléga is pontosan tudja, hogy B kollégának mire van szüksége vagy C kollégának mivel van problémája. Nem nagyon emlékszem, fogalmam sincs, hogy mi történt az első nap, szerintem nem lehetett nagyon más, mint az azt megelőző nap vagy a két nappal korábbi nap, szerintem erre nem tudok nagyon jól válaszolni.

M.K.: *Mi az első emléked, ameddig vissza tudsz menni időben, ami a tanszékvezetéshez kapcsolódik?*

Sz.E.: Valójában egy konfliktushelyzet. Megbeszéltük a tanszéken, hogy egy picit átalakítjuk a makroökonómiának a követelményrendszerét és lesznek szemináriumi dolgozatok és ezek központi dolgozatok [lesznek], hogy lehetőleg evvel is tudjuk arra motiválni a kollégákat, hogy egyfajta makroökonómiát, egyfajta irányt tanítsanak. Ez a központi dolgozat dolog lehet, hogy nem annyira jól ment át azoknál a kollégáknál, akik megszokták, hogy nagyon nagy szabadságuk van abban a tekintetben, hogy meghatározzák, ők mit tanítanak, miért tanítanak és hogyan tanítanak.

M.K.: *Akkor mindjárt konfliktussal indult az egész?*

Sz.E.: Igen és valószínűleg kommunikációs konfliktus is volt, mert nagyon sokszor kellett még utána beszélnem velük, hogy egészen konkrétan miről is van szó, tehát miért fontos az, hogy központi dolgozatok legyenek, szemináriumi dolgozatokat mindig mindenki ugyanazon a héten vagy ugyanabban az időpontban írasson és ugyanazokból a témakörökből.

M.K.: *Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy határozott elképzelésed volt arról, hogy milyen irányba szeretnéd vinni a tanszéki munkát?*

Sz.E.: Azt gondoltam, hogy az oktatás területén tudok nagyon sokat mondani, tehát arról volt elképzelésem, hogy az oktatás területén mit szeretnék változtatni, más területeken nem volt annyira elképzelésem és ez szerintem ki is maradt. Hiába voltam nyolc évig tanszék-

vezető, azért a tanszék kutatási potenciálját olyan erőteljesen nem sikerült fejleszteni, az oktatásra viszont büszke vagyok.

Az oktatási területen szerintem voltak eredményeink, főleg a makroökonómiával kapcsolatosan, de a makroökonómia sikerével párhuzamosan elég szépen építettük fel a többi területet is.

Nagyon sok változás volt pl. mesterszakon, a mesterszakos képzési területen. Azt gondoltuk, hogy van a közgazdaságtannak vagy legalábbis a makroökonómiának olyan része, amire nagyon kellene koncentrálnunk, fiskális politika, monetáris politika, növekedés. A növekedést, a Haladó makroökonómia I-et Kuncz Iza nagyon-nagyon szépen felépítette mesterszakon és a fiskális politikára, valamint a monetáris politikára is elég erőteljesen koncentráltunk. A fiskális politika és a monetáris politika a későbbiek során már összevonódott egy tantárgyba és mellé bekerült még a nyitott gazdaság oktatása. Volt az egésznek egy vonala, amire a tanszéki kollégák is nagyon-nagyon jól rácsatlakoztak.

MIHÁLYI PÉTER INTERJÚJÁBÓL:

M.P.: Őszintén szólva erre egyáltalán nem emlékszem, mert én már ezt megelőzően is a Veszprémi Egyetemen tizenvalahány éven át tanszékvezető voltam.

M.K.: *De nem itt.*

M.P.: Azt tudom, de éppen ezért az, hogy én itt elkezdtem ezt február valamelyik napján, az semmilyen emléket nem hagyott bennem.

M.K.: *Mi az első emlék, ami megmaradt?*

M.P.: Megfogtál, így konkrétan semmilyen emlék nem maradt meg bennem. Az egy jó dolog volt, amikor megismerkedtem a tanszék összes munkatársával, hiszen korábban felületesen ismertem néhány embert a tanszékről. Még hozzátartozik a dologhoz, hogy egy évvel korábban az akkreditációs vizsgálaton részt vettem, de akkor még nem voltam az egyetem oktatója (és így nem állt fenn az összeférhetetlenség). Akkor azért láttam, hogy mi van és természetesen az elmúlt 30 évben mindig volt arról tudomásom, hogy mi folyik itt, a Közgáz Makroökonómia Tanszékén. Tehát ezeket a nevezetesebb ügyeket nagyjából azért távolról tudtam. Így például tudtam arról, hogy Pete Péter idején mi történt, hogy vitái voltak Trautman Lászlóval Petének és Kertesinek stb. Tehát ezekről én tudtam, csak közvetlenül nem követtem az eseményeket. És arról is tudtam természetesen, hogy az Elteconon elindul a közgazdász-képzés és ez bizonyos értelemben nyilvánvalóan a Corvinus konkurenciája volt.

M.K.: *Ennyi információval a birtokodban milyen várakozásokkal álltál neki a tanszékvezetésnek?*

M.P.: Igazándiból én azt gondoltam, és ez be is igazolódott, hogy a tanszéken alapvetően olyan emberek dolgoznak, akik nagy elkötelezettséggel és személyes adottsággal rendelkeznek a tanításban, tehát jó pedagógusok. Nagyon hamar kiderült, hogy itt tényleg erről van szó. Az inkább meglepett, hogy a tanszéken tanító fiatal oktatók, mint Kuncz Iza például, mennyire népszerű. Nyilván generációs kérdés, én nem emlékszem arra, hogy saját egyetemi tanulmányaim idején bármilyen fiatal oktató vonzó lett volna a számunkra. Tehát a nagy öregekhez vonzódtunk diákként – úgy látszik, megváltozott a világ. Ez meglepő volt számomra.

M.K.: *És ebben más volt a helyzet máshol, mondjuk Veszprémben?*

M.P.: Igen, igen, ott is a nagy nevek, a nagy professzorok, a szülői kornak megfelelő emberek (a hallgatókhoz képest) voltak az egyetem népszerű oktatói. Arra konkrétan emlékszem, hogy amikor én ide jártam az egyetemre, ami 1972 és 1977 között volt, akkor indult a „Szeretett Oktatónk Kupa” és ezt például Berend T. Iván rektor nyerte meg. Mert tulajdonképpen a szavazás azon múlt, hogy hányan hallgatják az előadását valakinek. Nyilván minél nagyobb az ember, annál nagyobb hallgatottságú előadása van. Berend T. előadását annak idején minden diák hallgatta, minden diáknak kötelező volt és rá is szavaztak. Egy fiatalnak nem volt esélye. Ez egy változás, számomra meglepő változás volt, de más nem jut az eszembe.

Milyen kihívásokkal szembesültél tanszékvezetőként?

MEYER DIETMAR INTERJÚJÁBÓL:

M.D.: Nekem a mai napig az adminisztráció a kihívás, mert ezt – őszintén szólva – nem szeretem. De muszáj csinálni. Nem tudom, ami nem érdekel, az kimarad, és akkor mindig az utolsó pillanatban szoktam ezeket megcsinálni. Én azt hiszem, egy tanszékvezetőnek azért folyamatosan kell ezeket a dolgokat elintézni. Nekem az egyik nagy hibám, hogy ez nem sikerült.

M.K.: *Én mindig azt a tanácsot kapom az egyetemen, hogy szervezzem ki, delegáljam ki a feladatot: kollégának, adminisztrátornak, ide-oda, ne én csináljam.*

M.D.: Nem tudom, én azt hiszem, hogy sokat egyedül csináltam, és ennek van egy előnye. Akkor szinte minden ügyben benne vagyok naprakészen. De a hátrány az, hogy egyrészt akkor nincs más, aki értene az adott kérdéshez, a másik, hogy ezzel rengeteg idő megy el. De hát most is ilyen vagyok. Épp tegnap este beszélgettem fél 11-ig egy kollégával, aki szintén szó szerint azt mondta nekem: „Add ki!” – mármint a beszélgetés során szóba került feladatot. Jó, most már egy csomó dolgot kiadok, ezt nem lehet másképpen csinálni. De azért mindig van egy-két ügy, amit magamnak tartok meg. Nem azért, mert annyira fontosnak tartom, egyszerűen érdekelnek. Ilyen vagyok.

ÁBEL ISTVÁN INTERJÚJÁBÓL:

Á.I.: Alapvetően nekünk szakmai kihívás volt, hogy egy teljesen más megközelítést vezessünk be, nagyon kevés idő volt rá. Pontosabban lett volna rá idő, csak az idő ezzel a bürokratikus huzavonával telt el. Fél év eltelt azzal, hogy most akkor csináljuk azt, amit én akarok, vagy ne csináljuk, vagy akkor most mi lesz, és akkor, amikor februárban már indulni kellett, gyakorlatilag két hónapunk volt a technikai részletekre. Találnunk kellett egy tankönyvet, ami magyarul van, ez volt a Mankiw, ami akkor már megjelent.

Egyébként a Mankiw könyv nagyon nem volt jó, helyből tudtuk, hogy nem volt jó, tele is volt hibával, egyébként se egy jó tankönyv, de arról nem volt szó, hogy most akkor körülnézünk, hogy mi lenne a jó tankönyv, hanem ami lehetséges, az lett. Ennél sokkal jobb Simon András könyve, amivel kombináltuk.

Most azért itt teszek egy megjegyzést, ami nagyon nem kívánatos. Mindenki elfuseráltnak

gondolta ezt az egész Mankiw-s indítást, azt kell mondanom, hogy sok igazság lehet ebben, de az még inkább elgondolkodtató, hogy Mankiw-t még a mai napig is...

M.K.: ... *mind a mai napig azt tanítjuk. Ráadásul ugyanazt a kiadást, míg Amerikában kb. háromévente megjelenik egy új kiadás.*

Á.I.: Azt kell mondjam, hogy ez az én felelősségem, sajnos, helyből tudtuk, hogy ez egy hibás választás, de nem volt más.

M.K.: *Nem volt hibás választás, szerintem a Mankiw egy jó tankönyv, de jó lenne lépést tartani a korrall, abban az értelemben, hogy ...*

Á.I.: ... hogy azóta eltelt húsz év, majdnem húsz év!

SZABÓ BAKOS ESZTER INTERJÚJÁBÓL:

Sz.E.: A tanszékvezetéssel kapcsolatban, ami nagyon-nagyon sokkoló volt, hogy nem készültem a tanszékvezetésre, tehát valójában megválasztódtam vagy tanszékvezető lettem, kinevezésre kerültem, mondjuk inkább így.

M.K.: *Kicsit félretéve [az eredeti kérdést], tényleg nem akartál tanszékvezető lenni?*

Sz.E.: Nem, nem is gondoltam rá. Amikor Pete Péterék elmentek, akkor hirtelen adódott egy helyzetet, és gyakorlatilag Trautmann László [mint akkori dékán] nem tudott mást kinevezni tanszékvezetőnek, mert nem volt másnak PhD-je ezen a tanszéken. Tehát valójában lettem tanszékvezető, nem készültem rá tudatosan és ezért szerintem egy csomó minden teljesen sokkhatásként ért.

Nyilván a makroökonómiával imádtam foglalkozni, nyilván a makroökonómia fejlesztésével kapcsolatosan voltak elképzeléseim, de az, hogy egy közösséget hogyan lehet összehozni vagy egy közösséget hogyan lehet összetartani, vagy hogy egy közösség igényeit hogyan lehet kielégíteni, avval kapcsolatosan nem voltak elképzeléseim. És avval kapcsolatosan sem, hogy mi az, hogy vezetés, tehát hogy mi az, hogy tanszéket vezetünk, hogyan tudunk a kollégáknak valamilyen irányt mutatni és ebben szerintem nem is voltam jó, tehát a tanszékvezetéssel kapcsolatos rossz élményeim jelentős része az ilyen területről származott.

M.K.: *Valószínűleg inkább eleinte jelentkezett ez a rossz élmény és utána...*

Sz.E.: Nem, inkább a vége felé jelentkeztek ezek a rossz élmények, az elején még föl se fogtam, mert akkor még nagyon rákoncentráltunk arra, hogy a tantárgyakat próbáljuk kialakítani. Tehát mindig volt valami, amivel lehetett foglalkozni. De a vége felé, amikor már azon kellett gondolkodni, hogy vajon akkor mi lesz a makroökonómiából, meg mi lesz a kutatással, mi lesz a tanszéki kollégákkal, akkor már volt egy kis rossz élményem.

M.K.: *Ezen az egyetemen, ezen a karon nincsenek olyan tanszékvezető példák, akiket le lehet koppintani, vagy olyan emberek, akikhez oda lehet menni azzal, hogy én itt most megrekedtem és gondolkodjunk együtt és hogyan kéne tovább csinálni? Vagy nem is kerestél egyáltalán ilyenféle segítséget?*

Sz.E.: Nem is kerestem, tanszékvezető példaképet sajnos tényleg nem tudok megemlíteni. Azért hogyha körülnézel, a tanszékvezetők között mindenki valamiben jó, de igazából szuper tanszékvezetőnek senkit nem neveznék. Tehát van, aki az adminisztratív területet nagyon szuperül csinálja, van, aki a kutatási területet nagyon szuperül csinálja, van, aki az „összehozzuk az embereket” [dolgot] csinálja jól.

M.K.: *Akkor össze lehet rakni a példát, mert az egyiktől elilesem ezt, a másiktól elilesem azt, a harmadiktól amazt, vagy ez nem így működik?*

Sz.E.: Hát nekem nem így működött, mert – nem mondom, hogy születni kell egy vezetői pozícióra és én sem születtem annak – szerintem tényleg nagyon fontos lett volna az, hogy a tanulási folyamatot valamilyen mentor [segítse]. Mint a cégeknél, hogy valaki mentori pozícióban van és mentor a mentoráltját segíti nemcsak abban, hogy több ismerete legyen az adott témakörrel kapcsolatban, hanem abban is, hogy hogyan kell viselkedni, hogyan kell problémákat megoldani, konfliktust kezelni – és ilyen példakép nem volt. Tehát ilyen típusú mentor gyakorlatilag nem volt a karon vagy legalábbis nem találtam meg. De az igaz, hogy valójában nem is kerestem olyan aktívan.

MIHÁLYI PÉTER INTERJÚJÁBÓL:

M.P.: Tulajdonképpen kétfajta kihívás volt, és azt kell mondanom, hogy ezek ma is vannak, mert én nem oldottam meg ezeket a problémákat. Talán nem is lett volna reális azt gondolni, hogy két év alatt meg lehet oldani ezeket. Az egyik az az, hogy a tanszék munkatársainak sokkal aktívabban részt kellene venni a magyar közgazdaságtudomány vitáiban, intézményes működésében. Bizottságokra gondolok, konferenciákra gondolok, testületekre gondolok, ahol nem vagyunk jelen abban a mértékben, amiben szerintem jelen kéne lennünk.

A másik dilemma pedig az volt, amit szintén korábban is tudtam, hogy mi a helyes egyensúly a makroökonómia oktatásában, vagy általában a közgazdaságtan oktatásában a numerikus begyakorlásnak és az elméleti és elmélettörténeti összefüggések megláttatásának. Amit a tanszéken találtam, az megnyugtató. Úgy láttam, hogy e tekintetben egyensúly van, amit én alapszakon elfogadhatónak és helyesnek és indokoltnak tartok, mesterszakon, PhD képzésben már kevésbé. Tehát ott azt gondolom, hogy nagyobb jelentőséget kellene tulajdonítani a – mondjuk így – közgazdasági modellekkel szembeni kritikus attitűdnek. Nem tudom, érthető-e hogy mire gondolok.

M.K.: *Érhető, bár egy kicsit meglepő. Azon gondolkodtam, míg mondtad, hogy mit is értesz ebben a kontextusban egyensúly alatt? Mert nem nagyon tartom valószínűnek, hogy a kereslet-kínálat egyensúlyát.*

M.P.: Nem, persze, hogy nem. A különféle oktatási szempontok egyensúlyáról beszélek. Az egyetem nem kereslet-kínálati, hanem pusztán kínálati alapon működik. Mi ezt tanítjuk, kész, a hallgatók ezt kapják. Bizonyos határok között persze. A makroökonómia oktatásán belül milyen hangsúlyt kap az, hogy számolni kell, gyakorolni kell, példákat kell megoldani és milyen hangsúlyt kap az, hogy a hallgató a közgazdasági modellekhez – mindféle modellhez! – kritikusan viszonyuljon. És ezen gondolkozzon is, és hogy ezt a feladatot fontosnak tartsa. Például a Solow-modell vagy a keynesi modell vagy a Phillips-görbe modelljének tanulásakor ne pusztán lerajzolni tudja a görbe eltolódását, hanem értse, hogy emögött milyen feltételezések vannak, s ezt ő elfogadja, vagy nem fogadja el. Erről legyen saját véleménye. Ez nagyon fontos.

M.K.: *Mi volt akkor ebben a kihívás?*

M.P.: Az, hogy egy adott oktatási mennyiségi keret van, tehát ennyi órát tarthatunk, ennyi gyakorlatot tarthatunk, ebbe mi fér bele és persze az is, hogy milyen az oktató kollégák moti-

vációja. Ha most ezen a szalon megyünk tovább, akkor azt gondolom, hogy az oktatásunk még nem elég kritikus; a modelleket nem elég kritikusan tanítjuk, vizsgáljuk, oktatjuk; a kollégák attitűdje sem elég kritikus.

Úgy gondolom, hogy úgy kell felfogni a közgazdasági modelleket, hogy azok önmagukban is érdekesek, de mindegyik modellnek súlyos elméleti korlátai vannak. Ettől még nem kell őket eldobni, de ezen gondolkodni kell, és úgy lehet előbbre menni a saját gondolatainkban, hogy ebből a modelltől tanulságként ezt fogadom el, abból a másik modelltől meg valami mást. Azaz a modelleket zárt dobozként értelmezzük – ebben ez van, abban meg az van, a harmadikban meg amaz.

M.K.: *A legnehezebb kérdés talán az, hogy mivel a modellek meglehetősen absztrakt konstrukciók, ennek az absztrakciónak az úgynevezett valósághoz való viszonyát hova helyezük. Ez szerintem is valóban az egyik legnehezebb kérdés, és még ha mi oktatók egyet is értünk ebben, akkor is nagyon nehéz átadni a hallgatóknak.*

Mit tartasz legnagyobb eredményednek?

MEYER DIETMAR INTERJÚJÁBÓL:

M.D.: Azt, hogy jó volt a hallgatókkal való kapcsolat, sokféle szempontból. Ez az emelt szintű képzés volt eleinte. És én azt nagyon fontosnak tartottam és jónak tartottam, hogy abból a társaságból kötődött [a tanszékhez] néhány hallgató, későbbi kollégák. Ők folyamatosan beszivárogtak a tanszékre és hallgatóként már szemináriumokat vezettek. Tehát azt hiszem, hogy volt egy lelkesedés, ami lehet, hogy nem mindenkit érintett, de ami azért fontos volt. Múltkor találkoztam a Nemzeti Bankban Palotai Danival, aki most ott ügyvezető igazgató, és én emlékszem, hogy elsős korában írt egy cikket a Társadalom és Gazdaság című folyóiratba. Érdekelte a téma, elolvasta az angol szakirodalmat és akkor ezt megcsinálta. Úgyhogy ő is olyan volt, aki jött, hogy van egy kérdése az inflációval kapcsolatban... Talán ez az egyik dolog. A másik dolog, az időben egy picit előbb volt, de azt hiszem, hogy eredmény volt, hogy a makrot tényleg egy létező és szerintem komoly tárgyként voltunk képesek beilleszteni a rendszerbe. Ezzel kapcsolatban eszembe jut most az is, hogy lett egy makro könyv, s ha ezt összehasonlítjuk egy korábbi pg könyvvel (hogy értse az olvasó: politikai gazdaságtan tankönyvvel), ott a módszertan egészen más lett: görbék, ábrák, különböző koordináta-rendszereket összekapcsolni, első, második derivált stb.. Na, most abban az időben volt még egy-két kolléga, aki más szemléletben nőtt föl. S én emlékszem két kolléganőre, aki néha sírva ment be az órára, pontosabban előtte törölgették a szemüket, újra kifestették magukat és megtartották az órát, és utána aztán már ment a dolog.

M.K.: *Szóval azt szeretted, ha előtte sírnak, és nem utána?*

M.D.: Persze. Azt hiszem, hogy akikre most gondolok magamban, ők tényleg harcoltak. Harcoltak saját magukkal és legyőztek valamit. Tehát nem dobták oda ez egészet, hanem volt egy segítség is. Egymással vitattuk meg, akik már jobban tudták az anyagot, mondták, hogy: Gyertek, megbeszéljük. Visszagondolva, lehet ők egyszerűen mechanikusan oldották meg a példákat, de megoldották, és a hallgatók azt megértették.

Más? Nem tudom, hogy voltam-e már tanszékvezető, amikor Bock Gyuszi a kandidátusi-ját megvédte...

M.K.: Mert az nehéz menet volt?

M.D.: Igen, ő ellenkezett, folyamatosan ellenkezett, nem akarja megcsinálni, minek csinálja meg. És akkor egyszer tényleg beadta. Emlékszem, hogy Török Ádám volt az egyik bíráló, és jól ment át, tehát nem volt semmi probléma. Talán ezeket tudnám elmondani, nem tudom, van-e még valami. Míg ott voltam, vagy hivatalban voltam úgyszólván, szerintem a társaság se volt rossz, tehát az egy összetartó volt a közösség.

M.K.: Az biztos, hogy az egy meghatározó korszak volt.

M.D.: Igen, igen. Ilyen, nem is tudom, forradalmi korszak volt, csináljunk valamit, fogjunk össze, legyen valami.

Emlékszem, amikor az első könyvet megcsináltuk, kocsival mentem be éppen valamelyik reggel és nem tudtam, hogy hogyan jutottam át egy kereszteződésen. Éjjel, nem tudom, hogy meddig, de a grafikonokat kézzel rajzoltam, meg amit el lehet képzelni. Tehát néha veszélyes volt ilyen szempontból is. Lehet, hogy később eszembe jut valami, amit eredménynek tekintenek, de tényleg ez a két dolog: megcsináltuk a könyvet és bevezettük a tárgyat, nehézségek közepette, fogalmazzunk így.

M.K.: Igen, igen. Egész más helyzet, hogy én egyetemistaként ezt tanulom, mint hogy felnőtt fejjel kell átállnom egy másik gondolkodásra. Egy csomó perspektíva nyílt meg abból a szempontból, hogy mit lehet, mit tud csinálni a tanszéki kollektíva. És azt éreztem sokáig, hogy ez a tanszék be van skatulyázva a karon, hogy ő az, aki tanítja az elsősöknek a makroökonómiát és nincs tovább. Nincs tovább terep.

M.D.: Igen. Tehát megmaradt a régi megítélés, mert a régi PG Tanszék az első négy félévet végigtanította, és e mellett különböző apró szakokon, tanárképzésben, meg mit tudom én, ott volt még egy-két tárgy. ... Ez a volt PG, jó most van ott egy-két ember, aki tudja a képleteket is kezelni, de... A korábban felső évfolyamokon tanító tanszékek utána sem engedtek el nagyon bennünket. Tehát nekem volt egy-két tárgyam, pl. a – nem is tudom, mi volt akkor a tanszék neve, most Matematikai Közgazdaságtan és Gazdaságelemzés – ... tehát ott volt egy nem-egyensúlyi közgazdaságtan [tárgyam].

M.K.: Ahova én is jártam.

M.D.: Szóval szerintem az fehér holló volt akkor, hogy valaki közülünk egy negyed- vagy egy ötödéves társaságot tanított. Azt hiszem, hogy ez azzal kapcsolatos, hogy a szóban forgó időben a tanszéki kollektíva egy része egyszerűen azzal volt elfoglalva, hogy megtanulja azt a makrot. Én nem tudom, hogy neked mi a tapasztalatod, nekem az volt, hogy ha jön egy új tárgy, akkor a harmadik évben már tudom tanítani. Az elsőben elmondom, a másodikban már tudom, mit mondok el, a harmadikban esetleg már veszik a lapot, hogy mit akarok mondani. Szóval nagyjából ez a fejlődés.

ÁBEL ISTVÁN INTERJÚJÁBÓL:

Á.I.: Nagy eredménynek tartom, hogy meg tudtuk oldani, hogy a hallgatók nem érezték, hogy nekünk milyen háttérünk van. Sikeres volt az első félév, ugye ez indult február táján, és azt kell mondanom, hogy a fogadtatása is jó volt a dolognak.

Ami azért nem lep meg, mert jó emberek csinálták, tehát hozzáértő emberek. Simon András ott volt, vállalta, gyakorlatilag azok az emberek csinálták, akik ott voltak korábban is a makrotanszéken. Én senkit nem küldtem el, senkit nem kényszerítettem bele

semmibe, mondtam, hogy ezt fogjuk csinálni, és akinek van kedve, annak megvan a lehetősége is ehhez. Segítettünk a felkészülésben, kétségtelen, minden órához adtunk segítséget azoknak, akik egészen másból jöttek. De minden kollégára nagyon pozitívan emlékszem ebből a szempontból, nagyra értékelem őket. Nekik ez egy komoly erőfeszítés volt, fizikailag, szellemileg meg hát azt kell mondanom, hogy morálisan is, mert ott volt az a szitu, hogy ők szerették Dietmart. Ezért is volt számomra fontos, hogy nem Dietmarral szemben ment a dolog, és próbáltam neki nyitva hagyni a terepet, persze az adott helyzetben neki ez nem volt vonzó. Amit persze megérttek.

SZABÓ BAKOS ESZTER INTERJÚJÁBÓL:

M.K.: *Egy kicsit visszamehetünk a nagy makrotárgyhoz? Ott mondtad, hogy az oktatással kapcsolatban voltak határozott elképzeléseid, és hogy szerinted ez sikerré is vált. Tudod egy kicsit konkrétabbá tenni, hogy miben jelentkezett a siker?*

Sz.E.: Egyre jobban kedvelték a hallgatók a tantárgyat, sőt nemcsak kedvelték, hanem valójában a demonstrátorok számában még az is megnyilvánult, hogy a későbbiekben szerettek volna egy kicsit többet is foglalkozni vele. Tehát azt gondoltam, ha egy kicsit erősítjük a hallgatók tudományhoz való hozzáférését, tehát sokkal több háttéranyaggal erősítjük meg a dolgot és sokkal tisztábbá tesszük, hogy mit várunk el tőlük, és miért várjuk el tőlük, és hogyan várjuk el tőlük, akkor az ő véleményük, a tantárggyal kapcsolatos megítélésük is javul. Így is lett.

M.K.: *Azon gondolkodtam, hogy szerintem nagyon sokan szoktak arról nyilatkozni, vagy arra reflektálni, hogy sikeres egy adott tantárgy. Szerinted mitől lesz egy tárgy sikeres? Vajon a tárgy tartalma, a tárgy tervezési módja, a tárgy hallgatóbarát jellege vagy kevésbé hallgatóbarát jellege a lényeg? Melyik a legfontosabb dimenzió?*

Sz.E.: Mind a három fontos, inkább a tartalom meg a szervezési mód, tehát hogy értse a hallgató, hogy mi történik vele és értse, hogy hogyan történik vele és pontosan azt csináljuk, amit megígértünk neki. Az is borzasztóan fontos, hogy lássa, hogy mit, mikor, miért kell csinálnia. A tartalom is fontos, a makroökonómiának van egy borzasztó nagy előnye, az egyik olyan absztrakt modellezési eljárás, aminek van haszna és ahol vannak esettanulmányok, ott be lehet mutatni a hallgatónak, hogy miért fontos az, amit tanulunk és közvetlenül azután már be lehet mutatni, hogy valamit tanultunk. Ha termelési függvényről van szó, vagy munkapiacról van szó, azonnal be lehet mutatni, hogy a munkaerőpiac változása mit okoz, miért okoz és hogyan okozza.

M.K.: *Tanultál valamit abból a folyamatból, ahogy kialakultak ezek az elemek?*

Sz.E.: Abszolút volt tanulás. Azzal kezdtük, hogy a szervezési folyamatokat átalakítottuk, utána kezdődött az igény arra, hogy jó lenne sokkal több példát, jó lenne sokkal több elméletet tanítani. Jó lenne pontosabban megfogalmazni hogy mire koncentráljunk, és mire ne annyira koncentráljunk. Jó lenne azt is egészen pontosan megfogalmazni, hogy egyes területekről mit kell tudni a hallgatónak és mi a fókusza annak a területnek, tehát hogy azt akarjuk elmondani, hogy jobbra fordul kétszer az IS görbe és egyszer az LM görbe vagy azt akarjuk elmondani inkább, hogy az a fontos, hogy itt most kapnak egy eszközt, meg tudják vizsgálni, hogy egy adócsökkentés hogyan gyűrűzik be.

M.K.: *Valójában amit kitűztél célul, azt elérted?*

Sz.E.: Igen.

M.K.: **És mit tartasz legnagyobb eredményednek? Ezt, amit elmondtál?**

Sz.E.: Igen, ilyen szépen egy vonalra sikerült ráfűzni azt hogy mit gondolunk a makroökonómiáról.

MIHÁLYI PÉTER INTERJÚJÁBÓL:

M.P.: Nem szeretnék magamnak vindikálni különösebben a két év alatt semmit, véletlenül úgy hozta a sors, hogy a PhD ügyek haladtak előre, többen megvédték a disszertációjukat, többen közel kerültek hozzá. Szoktuk tanítani a „post hoc ergo propter hoc” című tévedést – ezt ne felejtjük el. Tehát azért, mert az én belépésem után születtek meg PhD dolgozatok, nem gondolom, hogy ez azért van, mert én ilyen nagyszerűen sepregettem tanszékvezetőként. De kétségtelen, hogy ez előrelépés, ez jó és fontos. Ám azt is gondolom, de nem akarok nevet mondani, hogy a fiatal kollégák egy részétől még gyorsabb előrehaladást vártam PhD ügyben.

M.K.: **Igen, a két év alatt pont a látványos része történt meg, de azért csak van valami, amiről azt érzed, hogy hozzád kapcsolódik?**

M.P.: Tényleg nem szeretnék ebben szerénytelenkedni, ezt a határozott időre szóló kinevezést két évre kaptam. Ezt egy olyan feladatnak tartottam, aminek van eleje, van vége, ami alatt nagyon nagy változásokat nem lehet végrehajtani. Tehát én ilyen értelemben úgyis mondhatjuk, hogy egy átmeneti ember voltam, két átmeneti évre. Nem mérhető az én két évem azokhoz az elődökhöz, akik 5-10 évet voltak tanszékvezetők, vagy ennek az öt évnek a reményében vagy tudatában nagyon éles konfliktusokat vállaltak az egyetem más részeivel.

M.K.: **Elképzelted, de ugyanakkor ennek a két évnek is el kellett telnie gond nélkül.**

M.P.: Igen. Én egyébként azt gondolom, és Veszprémben is így volt, hogy az egyetem egy olyan intézmény, ahol nagyon nagy szerepe van annak, hogy az emberek jó kedvvel menjenek be dolgozni és ne gombóccal a torkukban.

M.K.: **Ezzel csak egyet tudok érteni.**

M.P.: De mondok valami mást is. A multinacionális vállalatoknál, ahol nagyon magasak a fizetések, az emberek egy része bemelegít gombóccal is, mert úgy is megéri. Az államigazgatásban, de a multiknál is dolgoznak olyan emberek, akik úgy gondolják, hogy ők feladat végrehajtásra vannak szerződötve, tehát nem érdekes az, hogy van-e annak értelme, amit csinálnak. Azt mondják, hogy ha ezt kell csinálnom, akkor ezt fogom csinálni, nem az én dolgom azt megítélni, hogy van-e értelme a feladatnak. És ez rendben van az államigazgatásban vagy a multiknál, ahol olyasmit csinálnak, amivel nem értenek egyet. De az egyetemen nem ilyen emberek vannak. Az érzékenységükre vigyázni kell, nincsenek is annyira borzasztóan jól megfizetve, hogy ezért vállalják, tehát ilyen értelemben sokkal inkább egy laissez-faire attitűdöt kell egy vezetőnek képviselni az egyetemen. Sokkal inkább, mint a két előbb említett területen.

M.K.: **A laissez-faire hozzáállás igazából azt jelenti, hogy nem szólok bele, keresd meg magadnak az örömet. Tehát szerinted tanszékvezetőként lehet proaktívan hozzáállni ahhoz a kérdéshez, hogy mitől fog a kolléga lelkesen bejönni és motivált maradni?**

M.P.: Most azt hiszed, hogy mondok neked titkos jó tanácsokat?

M.K.: **Még nem láttad az utolsó kérdésemet!**

M.P.: Nem tudok mondani biztos megoldást. Pusztán annyit tudok mondani, hogy nem szabad doktriner módon olyan követelményeket támasztani, ami konfliktusokat okoz, mert nem éri meg. Az egyetemen más típusú emberek vannak, mint egy vállalatnál vagy az államapparátusban, és ezt tudomásul kell venni. Meg kell próbálni az érdeklődésüket felcsigázní. Bizonyos dolgokat lehet hatalmi szóval is intézni. Például: X kolléga szíveskedjen egy kiselőadást készíteni a jövő hétre, akkor is, ha ő önként nem jelentkezik és akkor is, ha vannak más jelentkezők. Szükség lehet arra, hogy valakire a tanszékvezető rákényszerítse a szereplést, akkor is, ha az illető nem szeret szerepelni.

Azt is elfogadhatónak tartanám, ha a tanszéknek lenne egy blogja, és tényleg minden kollégának kellene ehhez anyagot szállítania. Azért jutott eszembe ez a példa, mert pont ma láttam a Portfólión egy cikket és az úgy volt feltéve, hogy a szerző az MNB Tanszékünk munkatársa. Megnéztem és kiderült, hogy egy MNB-s kolléga elolvasott egy könyvet a fontváltásról, és arról írt egy kétoldalas blogot az MNB Tanszék blogjára. Ilyesmiket lehet csinálni és akkor lehet arra a mechanizmusra számítani, hogy ha már megírt egy blogot és az megjelent, akkor abból lehetne egy cikket csinálni.

Mi az, amit szerettél volna megvalósítani, de nem sikerült?

MEYER DIETMAR INTERJÚJÁBÓL:

M.D.: Hát talán egy kis kutatói műhely, ahol több szakmai vita folyna, ahol a kollégák, vagy akár hallgatók, doktoranduszok többé-kevésbé rendszeresen beszámolnak arról, hogy mit csináltak; nem kötelező beszámoló, hanem egyszerűen egy „Na, ideáig jutottam el, itt van egy problémám, tudtok segíteni?” vagy „A múltkor volt egy előadás, végiggondoltam, lenne egy javaslatom.” Azt hiszem, hogy abból nagyon kevés volt. Volt egy-két előadás, sőt indítottunk valamikor egy önkéntes szemináriumot – nem tudom, hogy minek nevezzem –, amikor Dancs Pista átjött és elmagyarázott nekünk bizonyos matematikai dolgokat.

M.K.: *De ez matematika volt.*

M.D.: Igen, de ez kis kör volt, azt hiszem, hárman-négyen voltunk összesen. De az én elképzelésem az lett volna, hogy évente mindenki ír kb. húsz oldalt, és ezt vitatjuk meg, vagy ha van egy érdekes cikk a Közgazdasági Szemlében vagy valahol, akkor hívjuk meg az illetőt. Azt hiszem, hogy ez nem sikerült. Lehet, hogy túl voltunk terhelve az oktatás beindításával, sok minden elképzelhető, lehet, hogy ez valóban...

M.K.: *Elnézést, hogy közbevágok, én mindig úgy képzeltem el az ilyen csoportokat, mint ahol az idősebb kollégák veszik át az irányítást, és ők segítenek a fiatalabbaknak előre haladni és így kvázi maguk mellé veszik őket.*

M.D.: Ilyen volt tulajdonképpen a régi PG Tanszéken, Szabó Kálmán csinálta ezt. Az a tanszék három csoportból állt és minden csoportnak a vezetője egyetemi tanár volt. Aztán volt a docensi gárda, amikor én elkezdtem, akkor ők kb. 50 évesek voltak. És Kálmán akkor gyakorlatilag hozzánk jött beszélgetni, sziporkázó ember volt, aki folyamatosan ötletelt, utána meg eldobta az egészét, és sokszor nem is lehetett megérteni, hogy mit akart mondani. Szerintem ő se tudta pontosan, csak néha azt mondta, hogy „Gondold majd végig holnapra! Vagy ha holnap nem jó, akkor holnapután!” Ő volt egy olyan ember, akinél ilyesmit tapasztaltam. Amikor aspiráns voltam, akkor Zalai Ernő is hasonló volt. Hagyott

egyedül futni, de bevasalta a következő lépéseket és keményen bíralt. Ami nem mindig esett jól, de végülis segített.

ÁBEL ISTVÁN INTERJÚJÁBÓL:

Á.I.: Nincs, nincs, sokkal jobban sikerült, mint amit gondoltam. Nincs, fél évig voltam gyakorlatilag a pályán, és még ma is az a tankönyv megy, ami akkor. Nem ebben keresem a problémát.

Olyan emberek nőttek ki abból a csoportból, mint például Palotai Dániel, aki ott volt a tanszéken, azt hiszem, hogy demonstrátorként. Nagyon jó volt Dani és nagyon sokat segített. Ő volt az, aki az online elérhető dolgokat kezelte. Addig nem volt az sem. Egyáltalán hogy csináljunk online felületet? Hogyan rakjuk fel a tesztek, az anyagokat, hogy a hallgató bármikor hozzáférhessen? Dani megoldotta. Szóval neki is hálás vagyok, de ez most furán hangzik, mert ő azóta nagy karriert futott be. Azt kell mondanom, hogy a karrierje végül is egyáltalán nem meglepő számomra abból az indulásból.

SZABÓ BAKOS ESZTER INTERJÚJÁBÓL:

Sz.E.: Nem emlékszem ilyenre, tényleg annyira rákoncentráltunk az egész oktatási folyamat fejlesztésére, hogy innen aztán jöttek a sikerek később és...

M.K.: *Valójában, amit kitűztél célnak, azt elérted?*

Sz.E.: Igen.

A tanszéken és az egyetemen milyen változások mentek végbe ez alatt az idő alatt? Hogyan láttad ezeket?

MEYER DIETMAR INTERJÚJÁBÓL:

M.K.: *Olyan kérdésem is van, hogy az egyetemen és a tanszéken milyen változások mentek végbe ez alatt az idő alatt, hogy láttad ezeket? Mindenkihez ezzel a kérdéskörrel mentem, de a tied egy nagyon speciális időszak, mert akkor nagy átalakuláson ment át az egyetem.*

M.D.: Kezdetben Andorka Rudolf volt a rektor, utána meg Palánkai Tibor majd Chikán Attila és a végén Mészáros Tamás. Tehát négy különböző személyiség volt.

M.K.: *A legelején nem Csáki Csaba volt a rektor? Az átalakulás alatt?*

M.D.: Igen, 1985-ben választották meg és 1991-ben mondott le, mondattaták le. Érezhető volt, hogy Chikán Attila már akkor rektor akart lenni, csak az oktatók szavazatai hiányoztak neki. És akkor valaki a cilindrből húzta elő Andorka Rudolfot, egy végtelenül rendes embert, akit nagyon kedveltem, de a rektorsága utolsó napjaiban halt meg és az utolsó időben már igen súlyos beteg volt. Az egyetemet abban az időben Veres Jóska vitte.

M.K.: *Rektorhelyettesként.*

M.D.: Rektorhelyettesként és a maga stílusában, tehát röpködött különböző problémák között. Igen, a dékánok is változtak: Temesi József volt sokáig, aztán egy időben Száz János volt.

M.K.: *A dékánok közül Kollár Zoltánra tudok csak visszaemlékezni.*

M.D.: Igaz, Kollár Zoltán volt az utolsó dékán, mert ő adta át nekem a papírt, hogy nem vagyok

tanszékvezető. Igen, persze, ő volt. És nem sokkal azután meghalt. Elég hirtelen volt. Igen, sok változás volt ebből a szempontból, míg stabilizálódott a makro.

M.K.: *Ez az az időszak, amikor a hallgatói létszám is nagyon felfutott? Kb. néhány százzal a végére már 1000 fős évfolyamok voltak.*

M.D.: Hát 1000 talán nem, de olyan 600–700 volt. Azt tudom, hogy mindig az volt a baj, hogy az egész évfolyamot nem tudtuk a IV-s [előadóba] leültetni.

M.K.: *Most már három előadást tartunk.*

M.D.: Hármat?

M.K.: *Igen. 1100 fő fölött van [a hallgatói létszám].*

M.D.: Az nem semmi. És annak idején a III. előadó még nem az a díszterem volt, mint most, hanem egy normális előadó és oda játszották át videóval az előadásomat. Én szoktam mászkálni a tábla előtt, úgyhogy hol láttak, hol hallottak, hol nem. Tehát körülbelül három hét alatt a III. előadó kiürült. Aztán a IV-es is valamelyest, azaz végül akit érdekelt az előadás, az befért.

A tanszékvezetői időszak végén éreztem az egyetemen azt a nyomást, ami végül is ahhoz vezetett, hogy Chikán Attila lett a rektor, szerintem egy előkészített dolog volt.

M.K.: *Milyen nyomást? Kinek a részéről jött ez a nyomás és mire vonatkozott?*

M.D.: Egy jelzessorozat, hogy sok minden meg fog változni. Már nem ezeket a tankönyveket használjuk, hanem fordításokat. Néhány oktató helyett jöttek mások. Először azt hittük, hogy fiatalok, aztán kiderült, hogy nem fiatalok, hanem talán még nálunk idősebbek. Aztán érezhető volt a szakkollégiumoknak, vagyis pontosabban a volt szakkollégistáknak a növekvő befolyása. Tehát ott próbáltak királyt csinálni valakiből. Ez érezhető volt, és ahogy ez lenni szokott – bár a következő rektorválasztásnál sem voltam jelen – a korábbi „királycsinálók” egy része hátba döfte az uralkodót.

Az első éveket nagyon élveztem, de talán olyan ’98-tól már nem volt az igazi.

M.K.: *A mikron elég hamar felbukkant a Varian, mint fordítás. A Koppányi könyv csak néhány évig ment, és utána jött a Varian. A makron ez sokkal később jött el. Ezt a váltást a makro tanítása megérezte? Nem volt a kettő között semmilyen kölcsönhatás?*

M.D.: Nem, az új, Mankiw nevéhez kötődő makrokönyv akkor jött be, amikor én már nem voltam tanszékvezető.

M.K.: *Igen, végig a te könyved volt, amíg ott voltál. De a Varian sokkal hamarabb bejött. A Koppányival együtt futott egy darabig, de hamar kiszorította.*

M.D.: Igen, úgy gondolom, hogy ekkor a makro iránt nem volt akkora az érdeklődés. A makro tanszék nem állt annyira a középpontban, mint a mikro. Nem akarok senkit se bántani, de a makron volt néhány jó oktató és olyan ember is, aki publikált rendszeresen.

Meg a másik az, hogy a mikrohoz többen értettek. Mert az elején azt hitték, hogy a makrohoz értenek jobban, mert hát az majdnem gazdaságpolitika. És kiderült, hogy nem az, hanem egy viszonylag kemény szakma, akkor több vállalati ember rájött arra, hogy „Hop-pá! Amit mi számolunk, az gyakorlatilag az, amit ők jelenértéknek neveznek”, tehát akkor a fél mikro könyv már megvan. Sokan startoltak át arra a tanszékre.

SZABÓ BAKOS ESZTER INTERJÚJÁBÓL:

Sz.E.: Tényleg sok, nem emlékszem teljesen mindenre, de voltak rektorváltások, voltak tanszék-

vezető váltások, sőt az egész egyetemi irány is talán pont akkor változott meg, olyan szempontból, hogy tanszékek kerültek hirtelen másik karra. Akkor a Közgazdaságtudományi Kar összezsugorodott, szakok alakultak ki, szakirányok változtak meg, szakok szűntek meg.

MIHÁLYI PÉTER INTERJÚJÁBÓL:

M.P.: Én nagyjából a jelenlegi rektorral, azaz Láncki Andrással egy időben kerültem ide és úgy nézett ki, hogy komoly esélye van annak, hogy szörnyű változások fognak történni az egyetemen, de nem történtek. Nem történtek és én ennek nagyon örültem.

Amikor a kollégáimmal, barátaimmal találkoztam a kezdeti időszakban, akkor mindenki azt kérdezte, hogy na mondd, mi történik az egyetemen, mi van, és mindenki szörnyű várakozásokkal. Semmi olyan nem történt, amire azt kell mondani, hogy „Te jó isten!”. És ez egy nagy eredmény.

És itt hadd kapcsolódjak vissza arra az időszakra, amikor az egyetemre jártam, 1972 és '77 között. Az egy fantasztikusan jó időszak volt azért, mert a rektor, Berend T. Iván nem csinált semmit és hagyta, hogy a diákok olvassanak, érdeklődjenek. Illetve már másod-, harmadévtől kezdve mód volt arra, hogy kvázi rendeljünk, hogy milyen szemináriumot milyen oktató tartson nekünk, és az egyetem vállalta, hogy ezt leszervezi. Ez egy arisztokratikus dolog volt, mert a diákoknak egy része már pontosan tudta, hogy a marxizmus – mondjuk az egyszerűség kedvéért – egy hülyeség és nem ebbe kell fektetni az energiát.

M.K.: *Már '72-ben?*

M.P.: Igen. Tehát nem kell tőkeszemináriumra menni, az nem jó dolog, hanem más dolgokat kell tanulni, de ezt támogatta az egyetem. Nem volt nagydobra verve, ezért mondom, hogy antidemokratikus volt, mert a többség – és most nem az egész egyetem többségéről beszélek, hanem az egyetemi elit diákok többségéről – elég nagymértékben a hülyeségeket tanulta és a hülyeségekre ment el az idejük. De a rektor békét tartott és nem csinált semmiből ügyet, ez nagyon jó volt. Kicsit most is hasonló a helyzet.

M.K.: *A K Kar 30 kapcsán beszélgetünk most, vagyis, hogy a kar 30 éves, de a többször előjött már a válaszaiban a hetvenes évek. Az a benyomásom támadt, hogy ha nem harminc évre tekintek vissza, hanem negyvenre [ötvenre], akkor elmondható, hogy az egyetem progresszív intézmény volt, titokban, nem volt nagy dobra verve. Ebből szerinted mennyit őrzött meg negyven év alatt? Megmaradt a progresszivitása?*

M.P.: Megváltozott a világ, ma sokkal kisebb a jelentősége annak, hogy a tudomány területén dolgozó emberek mit gondolnak, mint amilyen akkor volt. Ez a Közgazdaság Intézetre is vonatkozik, meg a CEU-ra is vonatkozik, meg minden másra vonatkozik.

M.K.: *Milyen szempontból kisebb a jelentősége?*

M.P.: A hetvenes években alapvető meggyőződése volt a kormányzati és pártvezetőknek, hogy az, ami van, nem elég jó, jobban kéne csinálni. Ennek volt egy klasszikus kifejezési formája, erről te csak hallhattál. Arkagyij Rajkin fogalmazta ezt zseniálisan meg. „Válami ván...”. Ő egy szovjet komikus volt, aki többször eljött Magyarországra és alapmondása volt ez – ahogyan a youtube-on is meg tudod nézni –: „Válami ván, de ez nem az igazi”. Persze lehet ezt komolyabban is megfogalmazni.

Az egész szocialista eszme, ami egy mélységesen racionális gondolat, kezdettől fogva azon az állásponton volt, hogy jó ez az egész rendszer, de nem elég jó. Volt benne egy

önkritikus igény arra, és ez Magyarországon a 70-es években különösen erős volt (itt nem volt Románia meg Ceaucescu), hogy a közgazdászok mondják meg, mit kéne csinálni. És ennek volt a médiában – akkor még nem így hívták, hanem úgy, hogy Magyar Rádió és Televízió – egy nagyon erős közvetítő közössége. Ami például abból adódott, hogy a közgázon végzett barátaink, szerelmeink egy része a médiában helyezkedett el. Ennek a legekleatásabb példája Farkas Zoltán, aki most kapott kitüntetést karunktól. Ő velünk járt egyetemre, de nemcsak ő, hanem nagyon sokan mások is, akik azután bementek a médiába és csinálták a reformszellemű műsorokat, amelyek milliós példányszámban vagy milliós hallgató- illetve nézőszámmal futottak. Ezt hívták reform-közgazdaságtannak. Ennek volt jelentősége, ennek volt tétje, voltak emberek, akik megütötték a bokájukat, mondjuk Bauer Tamást kizárták a pártból meg mindenféle kellemetlenségei voltak, de azért ezek nem voltak olyan nagyon súlyos kellemetlenségek. Ilyen értelemben az, hogy ma mit gondolnak a közgazdászok, sokkal kisebb jelentőségű az ország sorsát illetően.

M.K.: *Viszont nagyobb a saját életükre. De inkább az jutott eszembe, hogy ez összecseng azzal, amit korábban mondtál. Nem lehet, hogy te ezt a fajta kritikai gondolkodást hiányolod abból, ahogy mi a közgazdasági mainstream gondolkodáshoz viszonyulunk a tanszéken?*

M.P.: De, egészen biztosan ezt gondolom. És ebben most hadd bújjak a nagytekintélyű emberek háta mögé: én ebben nagyon Kornaista vagyok. Én azt gondolom, hogy Kornai János egész gondolkodása vagy konkrétan az Anti-equilibrium egy méltánytalanul el nem ismert gondolat és én nagyon-nagyon híve vagyok annak, amit Kornai ebben a kérdésben mond és ír. Másfelől viszont az is tény, hogy nekem ebben az ügyben Kornaival személyes vitám is volt. Amikor megkaptam a tanszékvezetői kinevezést, leültem vele beszélgetni. Ő már előre megszidott, hogy kvázi miért nem számolom fel a mainstream oktatást.

M.K.: *Komolyan?*

M.P.: Lényegében igen.

M.K.: *Két évvel ezelőtt?*

M.P.: Igen. Tehát, ha én tudom, hogy az Anti-equilibriumnak van igaza és személy szerint vele értek egyet, akkor miért tanítjuk a tanszéken ennek az ellenkezőjét, az általános egyensúly-elméletre épülő makroökonómiát? Ezt egyébként másoknak is elmondta, nem csinált ebből titkot, és még az sem igaz, hogy ne lennének racionális érvei. Ő azt mondja, hogy aki egyszer végigment a mainstream kurzuson, az egész életében ennek a foglya fog maradni. És ebben van igazság.

M.K.: *Milyen értelemben?*

M.P.: Ő azt gondolja, hogy a harvardi tapasztalatai meg a többi nagy nyugati egyetemen szerzett tapasztalat szerint, akik ezen az iskolán végigmennek, azok nem tudnak kilépni belőle.

M.K.: *Mire gondol, módszertanra, szemléletre, kérdésselvetésre, választípusokra?*

M.P.: Is-is. Erről viszonylag kevesebbet írt, de azért sokszor beszélt róla, hogy az egész neoklasszikus szintézis azon alapszik, hogy más van a mikroökonómiában és más van a makroökonómiában és ezt az egészet összerakjuk. Szerinte ez egy hamis megközelítés, és aki ebben elkezd nevelődni, annak nem lehet a fejből ezt kiverni. Ebben sok igazság van. Erre egyébként azt mondtam neki akkor is, és most Neked is, meg a hallgatóknak is, ha rákérdeznek, hogy a globalizáció jegyében nekünk kutya kötelességünk a mainstreamet tanítani. Mert ez az, ami belépőt ad a diákoknak arra, hogy később más egyetemen mester

vagy PhD fokozatot szerezzenek. És persze bízni kell abban, hogy néhányan majd túllépnek a mainstreamen, de a többség persze nem fog.

M.K.: *Ahogy ő is túllépett.*

M.P.: Igen, de a többségnek, nekünk tanároknak, nem a forradalmi nézeteket kell tanítanunk. Ezért kell a Varianból meg a Mankiw-ból tanítani. Azért tanítunk ezekből a könyvekből, hogy ha valaki külföldön megjelenik és megkérdezik, hogy miből tanulta a makroökonómiát, akkor ne azt mondja, hogy Koppány–Kovács magyar nyelvű tankönyvből, hanem a Mankiw-ból, mert ez ad belépőt neki a világ más egyetemeire. De ez egy érdekes felvetés volt és jó, hogy most eszembe jutott.

A tudományban milyen változások mentek végbe ez alatt az idő alatt? Hogyan láttad ezeket?

MEYER DIETMAR INTERJÚJÁBÓL:

M.D.: Abban az időben jött divatba az új növekedésemélet, az endogén növekedés, humántőke, Romer-cikk, meg Lucas.

M.K.: *Nagy felfutás volt a '90-es években ebből, igen.*

M.D.: Ez ment és Ligeti Zsombor disszertációja abból készült, és a tiedre már nem emlékszem.

M.K.: *Én a jövedelemeloszlásokról írtam, annak most van a reneszánsza, mert a Piketty meg a társai...*

M.D.: Na mindegy, térjünk vissza! Szóval az volt az egyik dolog, hogy a növekedésemélet jött, és ha tovább megyek Zsomborral egy picit, akkor miután átment a Műegyetemre, két könyvet írt, mindkettőt az apjával közösen, de mindkettőt ebben a témában. Ez egy olyan dolog volt, ami az ő pályáját egy évtizedig meghatározta.

Én is írogattam abban az időben, és talán még nem annyira határozottan, de meg voltak a jelei annak, hogy az uralkodó közgazdaságtan nem biztos, hogy az utolsó, amit a tudomány gondol: tehát a neoklasszikus elméletnek a tökéletes piacokkal való foglalkozása, aztán a közgazdasági szereplők racionális viselkedése. Ezek olyan dolgok, amelyeket megkérdőjeleztek nemzetközi szinten. Annak idején itthon volt Horváth Sándor, aki valahonnan szerzett pénzt, és valamiféle vitasorozatot indított. Az egyetlen feladat volt, hogy nem volt szabad az uralkodó irányzatokhoz hozzászólni.

Abban az időben futott fel az evolúciós közgazdaságtan, azóta már lefelé megy egy picit. Nagyon. Mert hát ők nem tudták meghatározni, hogy mi az evolúciós közgazdaságtan. Csak azt tudták megmondani, hogy kik ellen harcol, hogy kik mellett, az nem volt világos. Bekerültem ott egy nemzetközi hálózatba, néha még találkozunk, de olyan igazi kemény viták nincsenek már. Talán ezeket mondanám.

M.K.: *Ez nagyon izgalmas.*

M.D.: Jó volt. Nekem a növekedés nagyon tetszett, az evolúcióssal nagyon sokat foglalkoztam, sőt megcsináltunk egy tárgyat Evolúciós közgazdaságtan néven a Műegyetemen az elemző szakra, ahol egészen az evolúciós játékokig mentünk el, szóval ilyeneket kezdtem el csinálni. De valahogy abban az időben kezdett kialakulni a növekedés, vagy átszivárogni ide.

M.K.: *Illetve még egy van... Fájdalommal vettem észre a 2000-es években, hogy a '90-es években valami élőnek voltam része, mert akkor futott fel az empirikus növekedésemélet*

is, mert akkor lett igazából frissen elérhető a Penn World Table, meg ahogy az internet elterjedt és elérhetők lettek az adatbázisok, így nálunk is kutatható lett az, ami korábban mondjuk csak Amerikában volt lehetséges. És így utólag jöttem rá, hogy mekkora lehetőségek voltak, amiket nem vettem észre akkor, amikor benne voltam. Hogy nem vagyunk annyira lemaradva, vagy nem vagyunk annyira mögöttük a kérdésfelvetésekben, mint amennyire akkoriban gondoltam.

M.D.: Igen, ez igaz. Bár bevallom őszintén, engem az empiria sosem érdekelt. Úgyhogy erre nem figyeltem, lehet, hogy meg kellett volna tenni, de nem tettem. Voltak, akik szóltak, hogy az empiriával kéne foglalkozni, mert ez a jövő. Emlékszem, volt egy német kollégám, aki egyszer odajött és egy makroszimulációs modellt mutatott be, ami nagyon szép meg látványos volt.

SZABÓ BAKOS ESZTER INTERJÚJÁBÓL:

Sz.E.: Volt nagyon sok változás, tehát a közgazdaságtan egyértelműen izgalmasabb lett és egyben számításigényesebb is. A számításigényességét már számítástudományi problémák nem befolyásolták vagy nem korlátozták. Nagyon sok olyan szoftver alakult ki, ami megkönnyítette az életünket és most már sokkal jobban ki tudjuk számolni ezt, azt és am azt és nagyon-nagyon sok olyan technikai változás történt, ami miatt azt gondoljuk, hogy most már jobban tudunk válaszolni bizonyos kérdésekre.

Milyen volt az utolsó napod tanszékvezetőként?

MEYER DIETMAR INTERJÚJÁBÓL:

M.D.: Hát... Nem tudom, inkább azt mondanám, hogy én nagyon örülök, hogy a Pénzügy Tanszék-re átmehettem, mert ott egy olyan csapat volt, ami az egyik legjobb, amelyben dolgozhattam.

M.K.: *Várj! Akkor, amikor Ábel Pisti odakerült, akkor te nem mentél el a tanszékről egyből. Egy darabig még ott maradtál.*

M.D.: Ott voltam még.

M.K.: *Pisti csak egy évig volt a tanszék élén és aztán meggyőzte Pete Pétert, hogy legyen tanszékvezető. Én úgy emlékszem, hogy neked Péterrel jó volt a kapcsolatod.*

M.D.: Persze, Pétert én győztem meg lényegében.

M.K.: *Nem akartál visszajönni a makro tanszékre?*

M.D.: Egy darabig azt gondoltam, hogy igen. Hagyom ezt a dolgot kifutni, és utána esetleg újra megpróbálom, de egy idő után azt mondtam – nem tudom, talán egy év után –, hogy én a makro tanszékét lezártam. Ott voltam, volt az a negyedéves tárgy, Makró II, vagy nem tudom, micsoda, azt megcsináltam, néha részt vettem egy-két vitában, de isten igazából akkor én már kiszálltam.

Közben voltam kórházban, arra emlékszem, ez is hozzájárult ahhoz, hogy valamelyest visszavonultam a napi dolgokból és akkor 2000-ben a nyári szünet előtt volt egy tanszéki értekezlet, nekem lejárt augusztus végén a megbízatásom és megbeszéltük, hogy mi lesz a továbbiakban és az volt a vége, hogy adjam be a pályázatot. Én beadtam, de végül egyikünk sem lett [tanszékvezető].

ÁBEL ISTVÁN INTERJÚJÁBÓL:

Á.I.: Ó az volt legjobb! Az egész szituáció nagyon feszült volt számomra és annyi sok bizonytalanság volt. Az MNB nem támogatta, hogy én [tanszékvezető] legyek. Azt kell mondanom, hogy tolerálták, de szó nem volt arról, hogy ezt jó néven vették [volna], próbáltak lebeszélni róla. Sőt, el is felejtettem, hogy az szintén nehezítette az indulást, hogy még ősszel, tehát a félév előtt, mielőtt indultunk volna, 4-5 nagyon komoly oktatót beterveztem, meg volt velük beszélve, vállalták volna, hogy jönnek, csak aztán Neményi Judit (MNB) mindegyiket letiltotta. Csak egy jelzés arra, hogy azért nem ugyanaz volt az MNB hozzáállása, mint ma. Nem az volt, hogy megtiltották volna nekem, hanem csak nem engedtek senkit az MNB-ből nálunk tanítani. Amit én magam sajnálok, de nem is ez a dologban a sajnálatos, hanem ez az érintettek számára is egy negatív ösztönzés volt.

Június körül azért már lehetett látni, hogy a dolog megoldódott, lement jól a félév, nem hogy jól, nagyon jól. Ha meg a többiekhez hasonlítom, azt kell mondom, hogy a nagyon jól az egy understatement. De nem nagyon hasonlítottam ott akkor senkihez magamat, mert nem érdekelt egyáltalán, mert világos volt, hogy mit akarunk elérni és az is világos volt, hogy ebben a szituációban hogyan kell megoldani azt.

Ez adott egy megnyugvást, arra nem lehetett számítani, hogy a közeg változik, nyilvánvalóan ellenséges közeg maradt volna, de ez nekem adott egy kiszállási lehetőséget, mert úgy éreztem, hogy megcsináltam a fordulatot, felépült a tanszék. Az, hogy én most ott lehetek, az nem volt kétség, de hogy ott kelljen lennem, az sem volt egyértelmű. Nekem adódott egy kiszállási lehetőség, 2001 júliusában Washingtonba kerültem az IMF-hez és ott voltam 10, majd nem 11 évig. Nekem ez egy nagy lehetőség volt, eleve Budapest és Washington között, meg az egyetem és az IMF között, van pár ezer kilométer.

Ez nekem egy nagy megkönnyebbülés volt. Persze kimenni az is egy nagy stressz, az egész háztartást összecsomagolni, egy csomó problémát kellett megoldani, de ebben voltam az egész félévben, azt kell mondanom, hogy minden napra adódott valami praktikus dolog, hogy elhelyezzem, amit nem viszek ki, hátha valakinek kell. Úgyhogy ez volt, de azért utána Washingtonban volt időm kipihenni magamat.

SZABÓ BAKOS ESZTER INTERJÚJÁBÓL:

Sz.E.: Ó, arra sem emlékszem konkrétan, hogy milyen volt az utolsó napom tanszékvezetőként, de valószínűleg már nem volt a jó napok közül való.

M.K.: *Jó dolog volt megszabadulni tőle?*

Sz.E.: Ha lett volna ilyen vágyam, akkor valószínűleg lehettem volna harmadik ciklusra is tanszékvezető, de akkor már nagyon-nagyon azt gondoltam, hogy a tanszékvezetés nem az én stílusom.

M.K.: *Nem a te feladatod.*

Sz.E.: Igen, van olyan típusú dolog, amit szerettem csinálni benne, azt élveztem, hogy ha mondtam valamit, annak volt súlya és akkor mások is azt gondolták, hogy azt úgy kellett volna csinálni, vagy úgy kellene csinálni. De mondom, nagyon-nagyon sok mindent nem szerettem benne és nagyon-nagyon tele voltam azzal, hogy bizonyos dolgokkal...

M.K.: *Akkor jól jött a váltás.*

Sz.E.: Nagyon, én kimondottam szabadabbnak éreztem magamat utána sokkal-sokkal.

MIHÁLYI PÉTER INTERJÚJÁBÓL:

M.P.: Megint azt mondom, hogy bennem ez hagyott külön nyomot, annak nagyon örültem, hogy a stafétabot átadása egy megszervezett folyamat volt. Előre tudtuk, hogyan lesz, örültem, hogy te lettél az utódom, az nagyon jól esett, hogy a tanszéki értekezleten megköszönted a munkámat. Azt gondolom, hogy ez egy jó váltás volt, nemcsak neked és nekem, hanem a többieknek is, úgyhogy jó, hogy így lett.

M.K.: *Köszönöm.*

M.P.: Bennem egy tüske sem maradt. Néha a barátok, ismerősök visszakérdeznek, hogy és akkor most mi van, hogy nem vagy tanszékvezető. Erre mindig azt válaszolom, hogy ami történt az teljesen rendben van.

Mit üzensz a jelenlegi és jövőbeni tanszékvezetőknek? Milyen tanácsot adnál nekem?

MEYER DIETMAR INTERJÚJÁBÓL:

M.D.: Amit én tanultam azokban az években és utána is, abból az egyik üzenet az, hogy minél gyakrabban ülj le az emberekkel. Beszélj meg velük a dolgokat, vond be őket. Nem mindenbe, vannak olyan dolgok, ahol a tanszékvezető taktikázik, lehet, hogy éppen azoknak az érdekében, akik nem tudnak róla. Legyen az az érzésük, hogy foglalkozol velük, legyél őszintén érdeklődő a problémák iránt. Szakmailag is, de ha valaki személyes problémával jön, akkor még fontosabb, ha arra odafigyelsz. Úgy gondolom, hogy az elmúlt években nekem a munkaidőm ötven százaléka erre ment el. De ez egy jó dolog. Akkor van bizalom. És ha van bizalom, akkor lehet dolgozni.

Én itt azt szoktam csinálni, hogyha valami van, akkor elmegyek az illetőhöz. Ennek van két előnye, ezekre viszonylag gyorsan rájöttem már évekkkel ezelőtt. Az egyik előny az, hogy ha valakihez odamegyek, akkor egészen más a hangulat, mert nem hívtam, és ha feljön a lépcsőn, akkor már izgul. Hanem ott ül a megszokott helyén, hazai pályán játszik, az igaz, hogy egy pillanatra megijed, amikor a főnök megjelenik, de mégis csak ő van otthon és sokkal szabadabban beszél. És a másik előnye, hogy akkor állok föl, amikor akarok.

ÁBEL ISTVÁN INTERJÚJÁBÓL:

Á.I.: Egy dolog nagyon fontos, hogy az emberek, akik ott vannak, azok csinálják a dolgot. Tehát velük kell békében [élni]. Egy tanszékvezetőnek az a feladata, hogy a tanszék embereinek a karrierjét vagy a mindennapjait vagy a kilátásait vagy az ambícióit segítse. És a tanszékvezetőnek nagyon sok lehetősége van arra, hogy segítse, például azzal, hogy minden nap köszön a kollégának. Vagy a hangulatát nem rontja. Ma olvastam egy idézetet, de nem tudom, hogy kitől, hogy azok az emberek tudnak nagyon nagy károkat okozni, akik fontosnak tartják magukat. Egy tanszékvezető nagyon könnyen fontosnak tarthatja magát nagyon sok kérdésben.

SZABÓ BAKOS ESZTER INTERJÚJÁBÓL:

Sz.E.: Hogy készüljenek arra, hogy ők tanszékvezetők lesznek, tehát hogy valójában ez nem az a probléma, aminek a teljes egészében kell az adott szakterületre kell irányulnia. Tehát nem csak a makroökonómiával kell foglalkozni, hanem számos egyéb tényezővel is, amiket közgazdaságtan szeret nagyvonalúan elhagyni, pl. pszichológia, illetve társas viselkedés meg vezetés-szervezés. Azt nem gondoltam soha az életemben, hogy ez fontos lesz. Legalábbis akkor, amikor a vezetés-szervezés nevű tárgyat tanultuk, akkor nem gondoltam, hogy ez bármiféleképpen hasznosítható. Vannak olyan típusú dolgok, amire egy közgazdász alaptól nem figyelne, egy üzleti szakember alaptól odafigyelne és valószínűleg ilyen területen nehéz dolguk van azoknak, akik...

M.K.: *És egy tanár? Mennyiben más a tanszékvezetés, mint a tanítás?*

Sz.E.: Nem tanítás, a tanszékvezetés nem arról szól, hogy te azt mondd meg, hogy mi a makroökonómia, mert valószínűleg már a tanszék összes tagja tudja, hogy mi a makroökonómia.

M.K.: *De emberekkel foglalkozunk.*

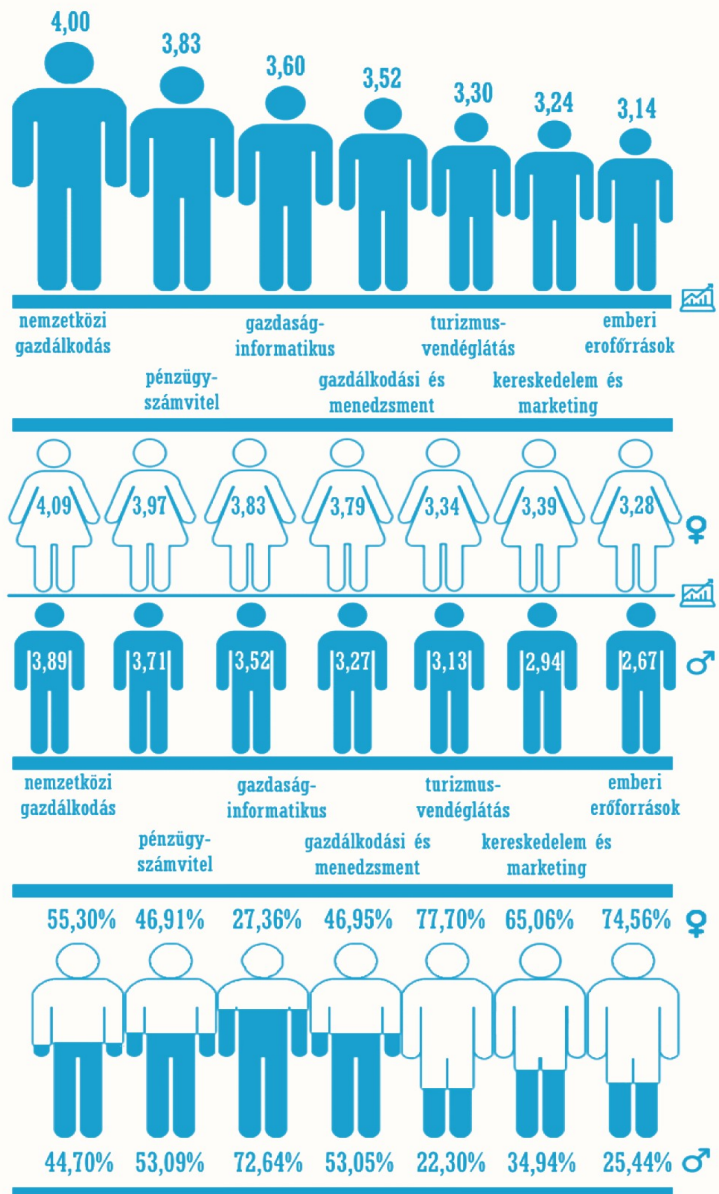
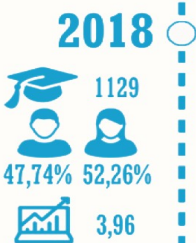
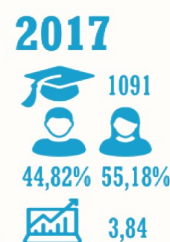
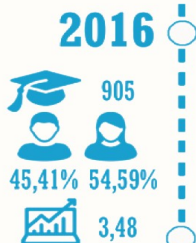
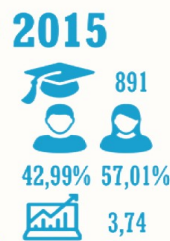
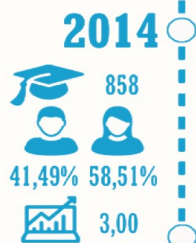
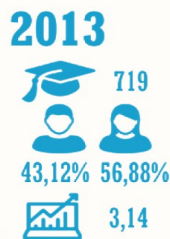
Sz.E.: Emberekkel foglalkozol és embereket kell valamire bízgatnod, valamire ösztönöznöd és az alapvetően nem a makroökonómia tudományába tartozik, hanem valamilyen egyéb tudományba és valószínűleg ebben az egyéb tudományban én biztosan nem voltam jó. Úgyhogy arra ösztönözném a mostani tanszékvezetőt, hogy mélyedjen el és olvasson olyan típusú könyveket, amik azt mondják el, hogyan kell valamit megszervezni, hogyan kell valakit ösztönözni, vagy hogyan kell azt elmondani, ha valaki nem csinál valamit olyan nagyon jól vagy éppen nagyon-nagyon jól csinálja.

MIHÁLYI PÉTER INTERJÚJÁBÓL:

M.P.: Két dolgot. Az egyik, hogy az jó lenne – persze nem rajtad múlik –, ha tudna bővülni a tanszék. Ha nagyobbak lennének és lehetőleg nem fél-állásúak működnének. A másik – és ez sem rajtad múlik – perspektivikusan én egyáltalán nem bánám, ha egyetlen egy közgazdasági tanszék lenne és ebbe több más tanszéket beintegrálnánk. A mostani felállítás nem szerencsés, mert túl kicsik vagyunk, ez szervezési problémát is okoz, például azt, hogy a helyettesítések szinte megoldhatatlanok.

Makroökonómia eredmények

2012 - 2018

Készítette: Bifkovics Bettina